

'Open werkplek' is voor Amsterdams College het gewenste eindbeeld

Begin oktober heeft het College van B&W van de gemeente Amsterdam besloten dat een werkplek op basis van open standaarden en open source software voor haar het gewenste eindbeeld is. Het College vindt het nog te vroeg voor een gemeentebrede uitrol, maar is wel van mening dat de 'open werkplek' zich inmiddels voldoende heeft bewezen. Zoals bij [stadsdeel Zeeburg](#) en de [Dienst Wonen](#). Daar werkt een groot aantal ambtenaren, in het kader van het project [Open.Amsterdam](#), sinds ongeveer een jaar met de open werkplek. Over het algemeen tot volle tevredenheid, zo blijkt uit een gesprek met direct betrokkenen.

Een aantal moties, één amendement en een morrende gemeenteraad zijn er mede de oorzaak van geweest dat de agenda van de gemeente Amsterdam de afgelopen jaren sterk bepaald werd door verschuivend ICT-beleid. Met name toenmalig PvdA-raadslid Herman Marres was het die rond 2006 meerdere malen hard aan de bel trok en daarbij pleitte voor een grotere rol van open standaarden en open source software.

De inbreng van Marres leidde onder meer tot een bijeenkomst, waarbij 4 stellingen werden geponeerd die voor de gemeente Amsterdam als erg wenselijk werden geacht: interoperabiliteit, kostenneutraliteit, leveranciersafhankelijkheid en bedrijfscontinuïteit. De bijeenkomst resulteerde in een fasenplan waartoe, naast het opstellen van een Plan van Aanpak en een businesscase, ook het opzetten van het project Open.Amsterdam behoorde. Het project kreeg als belangrijkste taak om de mogelijkheden te onderzoeken voor invoering van open standaarden, open source software en open werkplekken binnen de gemeente.

Maurice van der Linden

'Weinig wanklank'

Voortrekkers binnen het project Open.Amsterdam zijn stadsdeel Zeeburg en de Dienst Wonen. Bij beide organisaties is in het afgelopen jaar een pilot gestart waarbij de open werkplek centraal staat, en waarbij in totaal 60 werkplekken werden betrokken. Maurice van der Linden, hoofd service & beheer/I&A bij de Dienst Wonen, blikt tevreden terug. "In het afgelopen jaar zijn verschillende open werkplekken ingezet. Omdat voor veel op maat gemaakte applicaties nog geen open source alternatief bestaat, gaat het in eerste instantie alleen om kantoorapplicaties. Dan moet je denken aan een tekstverwerker, browser en e-mailprogramma. Maar wat draait, doet het prima. Zelfs de directeur en de adjunct-directeur werken met een volledig open werkplek, en ik heb ze er nog niet over horen klagen".

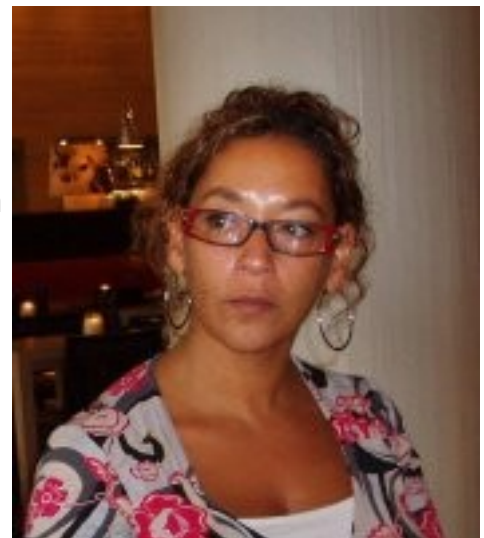
Ook in de postkamer van Dienst Wonen wordt gewerkt op enkele open

werkplekken. "Weinig wanklank, ook daar", aldus van der Linden, die ondanks de tevredenheid nog geen olievlekwerking heeft gesignaleerd. "Daarvoor is het noodzaak dat het aantal open source toepassingen sterk wordt uitgebreid, en/of bestaande systemen worden aangepast zodat ook deze op een volledig open (Linux-) werkplek zullen werken. Dat zal ongetwijfeld meer impact hebben. Daarnaast verwacht ik veel van de migratie van Microsoft Word naar het open sourcepakket OpenOffice.org. Die migratie wordt momenteel uitgevoerd en is wellicht in maart volgend jaar afgerond."

Communicatie

In het stadsdeel Zeeburg, een gebied binnen Amsterdam dat ongeveer 48.000 inwoners telt, is de term open source software niet nieuw. In het kader van het Cyburg-project (de ICT-proeftuin van de stad Amsterdam) werd in 2003 al geëxperimenteerd met het gebruik van open source software. Vreemd was het dan ook niet dat het stadsdeel in 2006 de nodige interesse toonde om als pilotproject te dienen voor Open.Amsterdam. Ook in Zeeburg is het de standaard werkplek die met behulp van open source software (Firefox, OpenOffice.org) draait, en ook hier naast bestaande (gesloten) software.

Volgens René Huijboom, afdelingshoofd Facilitaire Zaken/DIV en ICT binnen het stadsdeel, waren het vooral kleine ongemakken die de introductie van open source software binnen de organisatie hebben begeleid. "Vastloperij, een dubbel gebruik van wachtwoorden. Dat soort dingen. En natuurlijk is de look and feel van veel open source programma's net even iets anders. Dat heeft ervoor gezorgd dat een deel van onze medewerkers een tijdje heeft moeten wennen aan de nieuwe software. Zo heeft een van onze medewerkers vrij lang tegengesputterd, maar uiteindelijk gebruikt ze nu toch de nieuwe software. En haar hoor je niet meer klagen", zo zegt Huijboom, die bijval krijgt van Sandra Dames, systeem- en netwerkbeheerder bij stadsdeel Zeeburg. "In dit soort processen is communicatie erg belangrijk, en juist daar heeft het de afgelopen maanden wel eens aan ontbroken."

Sandra Dames

Eigen verantwoordelijkheid

De pilots die het afgelopen jaar hebben gedraaid bij de Dienst Wonen en stadsdeel Zeeburg zijn geslaagd te noemen, maar hebben tot nu toe niet gezorgd voor een olievlekwerking bij andere stadsdelen en gemeentelijke organisaties in de hoofdstad. "In de adviesgroep ICT van de gezamenlijke stadsdelen worden zij wel op de hoogte gehouden, en zij kennen ook ons enthousiasme", aldus René Huijboom. "Maar het lastige is dat ieder stadsdeel zijn eigen verantwoordelijkheid heeft, ook op het gebied van ICT. Dat betekent dat zij hun eigen afwegingen maken, en daarin speelt open source nog niet een voorname rol. Althans, niet bij de beslissers. Vaak zijn de I&A-

coördinatoren wél overtuigd van het nut van open source, maar lukt het om een of andere reden nog niet om de laag daarboven te pakken en te wijzen op de voordelen van het gebruik van open standaarden en open source software. Kostenreductie bijvoorbeeld. Hoeveel wij bespaard hebben door gebruik te maken van open standaarden en open source? Omdat we nu twee systemen naast elkaar hebben draaien, is er nog geen sprake van besparingen. Maar uiteindelijk kómt dat er wel van."

Hein-Pieter van Braam (links) en René Huijboom

Hein-Pieter van Braam, die namens de dienstverlener Ictivity gedetacheerd is bij Open.Amsterdam, ziet met name een rol weggelegd voor de media. "Wil je dat olievlekeffect bereiken, dan is de media erg belangrijk. En binnen de gemeente zullen wij moeten zorgen voor nóg meer tamtam", aldus Van Braam.

Actieplan

Een aantal redenen is aan te wijzen waarom de pilots in Amsterdam op korte termijn mogelijk meer en bredere navolging zullen krijgen. Daar ligt bijvoorbeeld het vorig jaar door de Tweede Kamer geaccepteerde [actieplan](#) Nederland Open in Verbinding, waardoor overheidsorganisaties erg sterk de richting op worden gestuurd van open standaarden en open source software. Zo moet bij aanbestedingen van software door overheden gelijke kansen worden gegeven aan leveranciers van open source software, en moeten overheidsorganisaties met betrekking tot het gebruik van open standaarden verantwoording kunnen afleggen volgens het principe 'comply or explain'.

Wat betreft Maurice van der Linden wordt dat 'comply or explain'-principe breed toegepast. "Ga uit van open source, en alleen als je zwaarwegende argumenten hebt, zou je de stap moeten kunnen maken naar gesloten software", aldus Van der Linden, die constateert dat het 'comply or explain'-principe binnen de Dienst Wonen al breed wordt toegepast.

Manou Chen, Senior Bestuursadviseur Informatiemanagement bij de Bestuursdienst Gemeente Amsterdam/Concern Organisatie, bespeurt wel enige verandering waar het gaat om open standaarden en open source software. "Het is nu landelijk beleid, en daardoor is er binnen de eigen organisatie minder snel het idee dat projecten als Open.Amsterdam te ver op de troepen vooruitlopen. Dat maakt het gemakkelijker om mee te gaan en in te voeren."

Manou Chen

Microsoft

Dat het de gemeente Amsterdam serieus is als het gaat om open source en open standaarden, bewijzen de besluiten die het College van B&W begin oktober heeft genomen en waarbij werd afgesproken dat een werkplek op basis van open standaarden en open source het gewenste eindbeeld is, en ook werd afgesproken op dit moment geen nieuwe aanbesteding te doen voor een raamcontract kantoorautomatiseringssoftware. Concreet betekende die laatstgenoemde stap dat het raamcontract tussen de gemeente en software-leverancier Microsoft per 1 oktober is verlopen. "Daarmee zeggen we niet dat we geen zaken meer doen met Microsoft. De gemeente heeft zich niet tot doel gesteld Microsoft geheel uit te faseren. Wel is het zo dat er binnen de gemeente nog veel recente ongebruikte versies van Microsoft-software op de plank liggen, waarmee we nog jaren vooruit kunnen", aldus Chen.

Ook het feit dat de Centrale Diensten binnen de gemeente Amsterdam zich gecommitteerd hebben aan meer centrale sturing op ICT, ziet Manou Chen als een teken dat er iets aan het veranderen is. Daarin is, wat hem betreft, zeker een rol weggelegd voor open standaarden, open source en voorlopersorganisaties zoals Zeeburg en Dienst Wonen. "Ook dat is een teken aan de wand: we hebben het voortaan niet meer over pilotprojecten, maar over voorlopersorganisaties. En dat betekent méér dan alleen een naamsverandering."

Het besluit van het Amsterdamse College van B&W zal op 17 december besproken worden in de gemeenteraad.

Tekst: Frits de Jong ([NOiV](#))